Dosarul nr. 2-6373/2025
2-25044031-12-2-02042025

H O T Ă R Â R E
În numele Legii

26 mai 2025 mun. Chișinău

Judecătoria Chişinău (sediul Centru)
Instanţa compusă din:
Preşedintele şedinţei,
Judecător Galina Ciobanu
Grefier Mihaela Andronache
Cu participarea:
Reprezentantului Ministerului Justiției, Sandu Grosu, în baza procurii ***** din 19 februarie 2025,

examinând în ședință de judecată publică, cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată înaintată de Borisova Nadejda împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată, încasarea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată,

A C O N S T A T A T:

Argumentele participanților la proces:

La 26 martie 2025, Borisova Nadejda, a înaintat cererea de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată, încasarea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, la 02 aprilie 2025, ora 11:47, cererea de chemare în judecată a fost repartizată în mod aleatoriu, judecătorului Galina Ciobanu.

Prin încheierea din 2 aprilie 2025, nu s-a dat curs cererii de chemare în judecată înaintată de Borisova Nadejda împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată, încasarea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată. S-a comunicat potențialei reclamante Borisova Nadejda despre necesitatea înlăturării inadvertențelor admise prin depunerea unei cereri în acest sens și anume: să

achite și să anexeze dovada de plată a taxei de timbru în sumă de 200,00 lei, în original, acordându-i un termen de 05 zile calendaristice din momentul primirii copiei de pe încheierea în cauză. S-a explicat potențialei reclamante Borisova Nadejda că, în caz dacă nu va lichida neajunsurile menționate, cererea nu va fi considerată depusă şi împreună cu actele anexate va fi restituită. (f.d. 28-29)

La 4 aprilie 2025, Borisova Nadejda, a depus cererea de înlăturare a neajunsurilor, iar prin încheierea din 7 aprilie 2025, s-a acceptat cererea de chemare în judecată înaintată de Borisova Nadejda împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată, încasarea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată și s-a fixat ședința de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare. (f.d. 31, 33-34)

Astfel, în motivarea cererii de chemare în judecată, reclamanta Borisova Nadejda, a invocat că, în fapt, la 02 februarie 2007 eu, Nadejda Borisova, a înaintat în Judecătoria Chișinău o acțiune civilă în care a solicitat partajarea în natură a unui bun imobil (casa de locuit), în care este coproprietar cu o cotă-parte de 50%. Cererea de chemare în judecată a fost depusă in instanța de judecată la data de 02 februarie 2007, instanța de judecată nu a examinat cererea dată nici în prezent. Au trecut mai mult de 18 ani de zile, însă instanța de judecată așa și nu a pronunțat o hotărâre judecătorească definitivă și executorie în speța dată. Sunt careva interese meschine în speța dată, judecătorii din Republica Moldova au careva interese materiale pentru a finisa examinarea speței date și a tergiversa cât mai mult examinarea speței date.

Informează reclamanta că, la 12 decembrie 2024, prin Hotărâre, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că Guvernul Republicii Moldova i-a violat reclamantei drepturile garantate de articolele 1, 6, 13 din Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului șu libertăților fundamentale la examinarea cererii de chemare în judecată din 08 mai 2018. Anterior adoptării Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din 12 decembrie 2024 și Guvernul Republicii Moldova a recunoscut că statul Republica Moldova i-a violat drepturile sale, garantate de articolele 1, 6, 13 din Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului șu libertăților fundamentale la examinarea cererii de chemare în judecată din 08 mai 2018 și și-a asumat obligațiunea față de Curtea Europeană a Drepturilor Omului că cererea de chemare în judecată din 02 februarie 2007 va fi examinată de urgență de către instanțele de judecată națională și, prin remediu intern, de a-i acorda o reparația echitabilă în speța dată în sensul articolului 41 din Convenție. După adoptarea Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din 12 decembrie 2024 și după ce Guvernul Republicii Moldova a recunoscut că statul Republica Moldova a violat, drepturile sale, garantate de articolele 1, 6, 13 din Convenţia

europeană pentru apărarea drepturilor omului șu libertăților fundamentale, la examinarea cererii de chemare în judecată din 08 mai 2018 și și-a asumat obligațiunea față de Curtea Europeană a Drepturilor Omului că cererea de chemare în judecată din 02 februarie 2007 va fi examinată de urgență de către instanțele de judecată națională și, prin remediu intern, de a-i acorda reclamantei o reparația echitabilă în speța dată în sensul articolului 41 din Convenție, Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova, prin încheierea din 21 martie 2025, a declarat inadmisibilă cererea de revizuire din 20 septembrie 2024, prin care a solicitat revizuirea deciziei irevocabile a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiţie a Republicii Moldova din 22 mai 2019 în temeiul articolului 449 lit. b) și g) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, iar judecătoria Chișinău (sediul Centru), prin încheierea din 19 decembrie 2025, a scos de pe rol cererea de chemare în judecată din 02 februarie 2007. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova la 21 martie 2025 a declarat inadmisibile două cereri de revizuire din 20 septembrie 2024 cu toate că reclamanta a înaintat o singură cerere de revizuire. Avocatul său ales Nicolae Daniliuc, nu este parte în proces, nu are calitate de revizuent în cererea de revizuire din 20 septembrie 2024. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova a declarat inadmisibilă cererea de revizuire din 20 septembrie 2024 din motivul că Guvernul Republicii Moldova, prin declarație unilaterală, a recunoscut că statul Republica Moldova i-a violat drepturile sale, garantate de articolele 1, 6, 13 din Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului șu libertăților fundamentale la examinarea cererii de chemare în judecată din 08 mai 2018 și și-a asumat obligațiunea față de Curtea Europeană a Drepturilor Omului că cererea de chemare în judecată din 02 februarie 2007 va fi examinată de urgență de către instanțele de judecată națională și, prin remediu intern, de a-i acorda o reparația echitabilă în speța dată în sensul articolului 41 din Convenție, iar Curtea Europeană a radiat de pe rol cererea din 01 iulie 2019.

Specifică reclamanta că, prin cererea din 23 decembrie 2024, a solicitat grefei Curții Europene a Drepturilor Omului, în temeiul articolului 722 din Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului, de a transmite speța dată către Marea Cameră a Curții Europene a Drepturilor Omului. Totodată, faptul că Guvernul Republicii Moldova, prin declarație unilaterală, a recunoscut că statul Republica Moldova i-a violat drepturile sale, garantate de articolele 1, 6, 13 din Convenţia europeană pentru apărarea drepturilor omului șu libertăților fundamentale la examinarea cererii de chemare în judecată din 08 mai 2018 și și-a asumat obligațiunea față de Curtea Europeană a Drepturilor Omului că cererea de chemare în judecată din 02 februarie 2007 va fi examinată de urgență de către instanțele de judecată națională și, prin remediu intern, de a-i acorda o reparația echitabilă în speța dată în sensul articolului 41 din Convenție, nu poate servi temei ca Curtea

Supremă de Justiție a Republicii Moldova să declare inadmisibilă cererea de revizuire din 20 septembrie 2024.

În același timp, reclamanta informează că, a depus la judecătoria Chișinău vreo trei cereri, în care a solicitat instanței de judecată de a examina cererea de chemare în judecată din 02 februarie 2007 în lipsa sa și a reprezentantului său – avocatul ales Nicolae Daniliuc, din motivul că instanța de fond de vreo douăzeci de ori a amânat ședințele de judecată fără nici un temei legal și a constatat că este un abuz din partea instanței de judecată. Iar la 19 februarie 2025, Judecătoria Chişinău (sediu Centru) a dispus scoaterea de pe rol a cererii de chemare în judecată din 02 februarie 2007, invocând ca circumstanță de drept prevederile articolului 267 lit. f) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova – părțile citate legal nu s-au prezentat la ședința de judecată după a doua citare și nici nu au solicitat examinarea cauzei în absența lor.

În drept, reclamanta întemeiază acțiunea pe prevederile art. 8 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 14 din Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 1, 6, 41 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului șt Libertăților Fundamentale.

Articolul 8 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, stipulează cu certitudine că, orice persoană are dreptul la satisfacție echitabilă din partea instanțelor juridice naționale competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce-t sunt recunoscute prin constituție sau lege.

Articolul 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, stipulează cu certitudine că, toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege-, care să decidă asupra contestărilor privind drepturile și obligațiile sale.cu caracter civil.

Notează reclamanta că, prin tergiversarea intenționată a examinării cauzei date, Moldova i-a violat acest drept garantat de articolul 6 paragraful 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale și de Protocoalele adiționale la Convenție. Prin tergiversarea intenționată a examinării cauzei date, Moldova a încălcat flagrant și prevederile art. 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale și anume obligația generală a statului de a-i recunoaște oricărei persoane, aflate sub jurisdicția sa, drepturile și libertățile definite de Convenție. Art. 41 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale garantează dreptul la o satisfacție echitabilă atunci, când este violat un drept garantat de Convenție și de Protocoalele

adiționale la Convenție, iar Moldova, ca înaltă parte contractantă, este obligată să înlăture toate consecințele acestor violări ale drepturilor garantate.

Legea RM nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești (art. 2), stipulează cu certitudine că, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

În al doilea rând, articolul 1 (2) al Legii nr. 87din 21.04.2011 stipulează cu certitudine că aplicarea prezentei legi se face prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. O reparația echitabilă a prejudiciului moral în sensul articolului 41 din Convenție pentru examinarea cererii de chemare în judecată din 02 februarie 2007 pe parcursul a mai mult de 18 ani ar constitui suma de 36 000 euro. Este o sumă echitabilă, în strictă corespundere cu practica și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și care constituie o reparație echitabilă în sensul articolului 41 din Convenție. În perioada 2007 - 2024 reclamantei i-a fost acordată o asistență juridică profesională și calitativă, inclusiv și de către avocatul ales Nicolae Daniliuc. O reparație echitabilă pentru cheltuielile de judecată pentru asistența juridică în sensul articolului 41 din Convenție pentru perioada 2007 – 2024, ar constitui suma de 30 000 lei și suma de 1 500 euro, conform bonurilor de plată.

Reieșind din cele expuse și în conformitate cu stipulările articolului 8 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, articolului 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, articolelor 1, 6, 41 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, articolului 1 al Primului Protocol adițional la convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, articolelor 1, 20 din Constituția RM, Legii nr. 87 din 21.04.2011, reclamanta Borisova Nadejda, solicită:

- a admite acțiunea;

- a constata faptul încălcării dreptului său, la judecare în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată din 02 februarie 2007;

- a încasa din bugetul de stat al Republicii Moldova în beneficiul său, suma de 36 000 euro cu titlu de prejudiciu moral, cauzat prin încălcarea dreptului la judecare în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată din 02 februarie 2007 și sumele de 30 000 lei și 1 500 euro cu titlu de cheltuieli de judecată pentru asistența juridică. (f.d. 3-10)

În ședința de judecată, *reclamanta Borisova Nadejda și reprezentantul reclamantei – avocatul Daniliuc Nicolae*, nu s-au prezentat, fiind citați în modul prevăzut de lege.

Totodată, prin cererea depusă la 22 aprilie 2025 în adresa instanței, au solicitat examinarea cauzei în lipsa lor. (f.d. 41)

Reprezentantul pârâtului – Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Grosu Sandu, acționând în baza procurii ***** din 19 februarie 2025, anexate la dosar (f.d. 40), în ședința de judecată a solicitat respingerea cererii de chemare în judecată înaintată de Borisova Nadejda, ca fiind neîntemeiată, din motivele expuse în referința depusă.

Astfel, *prin referința depusă la 20 mai 2025*, Ministerului Justiției al Republicii Moldova a relatat că, cu privire la pretenția de constatare a pretinsei încălcări a termenului rezonabil de examinare a cauzei civile, Ministerul Justiției, prezintă următoarele argumente. Astfel, se reține că în baza raportului motivat prezentat, în speță nu se atestă careva motive de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, or, însăși respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată, cu asigurarea respectării tuturor drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept „încălcare a dreptului la judecare în termen rezonabil", motiv din care nu pot fi reținute argumentele reclamantului în acest sens. Este necesar de observat substanța pretențiilor reclamantului și anume dacă se referă la: o neexecutare sau executare tardivă, ori la o durata nerezonabilă a procedurilor, dare poate fi în proceduri civile, în proceduri penale/contravenționale. Ulterior, este necesar de identificat și calculat cu certitudine perioada de referință (de ex. perioada de neexecutare sau perioada procedurilor judiciare) care constituie întinderea în timp înlăuntrul căreia se face analiza caracterului rezonabil. Consideră că urmează a se lua în calcul și circumstanța că, la etapa actuală cauza civilă, în a cărei privință se pretinde nerespectarea termenului rezonabil de examinare, a fost scoasă de pe rol, în baza încheierii Judecătoriei Chișinău, Sediul Centru din 19 februarie 2025, anexată la materialele dosarului de către partea reclamantă. Dacă să se refere la perioada efectivă în care dosarul a fost examinat la fiecare instanță în parte, se prezintă următoarele concluzii în baza raportului pus la dispoziție de către Curtea de Apel Centru. Raportul descrie perioada de examinare în instanțele de judecată a cauzai civile în care Borisova Nadejda a avut calitate de reclamant și pârât în temeiul acțiunii reconvenționale.

Primul set de proceduri. Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău (instanța de fond). Durata examinării cauzei civile, 2 ani, 1 lună, perioada 13 februarie 2007 - 09 aprilie 2009. Au fost fixate 16 ședințe de judecată, din care 10 ședințe de judecată nu au avut loc din lipsa participanților la proces, inclusiv a Nadejdei Borisova. La 1 ședință de judecată, s-a prezentat doar reprezentantul Nadejdei Borisova, avocat Ciobanu Dionisie, instanța stabilind imposibilitatea examinării in continuare a cauzei, fiind stabilită o altă ședință de judecată. O altă ședință de judecată fiind amânată pe motivul prezentării referinței de către participantul la proces Primăria mun. Chișinău. La ședința de judecată din 09 aprilie 2009, instanța a dispus examinarea cauzei în lipsa participanților absenți, cu pronunțarea

hotărârii judecătorești la aceiași dată. Pe parcursul examinării cauzei în primă instanță, au intervenit două incidente procedurale, primul schimbarea judecătorului care inițial a examinat cauza ***** cu *****, în legătură cu promovarea acestuia în funcția de judecător la CSJ și doi, solicitarea efectuării expertizei de către CNEJ. În concluzie, durata procedurii judiciare în primă instanță a fost afectată de conduita participanților la proces, care s-a manifestat prin amânări constate, înaintarea și prezentarea cererilor, poziției scrise pe marginea litigiului în cadrul ședințelor de judecată. Redistribuirea cauzei către un alt judecător, nu poate fi privită ca un factor care a dus la extinderea nejustificată a termenului de examinare a cauzei, pe motiv că nu se află în controlul părților, iar solicitarea de numire a expertizei, constituie un drept procesual, iar exercitarea acestuia în condițiile legii, nu poate fi privit ca un factor ce determină încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei. Intervalul de fixare a ședințelor de judecată, reieșind din raportul prezentat a fost unul obiectiv, fără a se atesta careva perioade lungi de inactivitate a completului de judecată, prin care s-ar fi periclitat cursul examinării cauzei.

Primul set de proceduri. Curtea de Apel Chișinău. Durata de examinare în ordine de apel 2 luni, 7 zile, perioada 18 februarie 2012-25 aprilie 2012. Au fost fixate 3 ședințe de judecată din care 2 ședințe au fost amânate în legătură cu lipsa participanților și solicitarea apelantului Sîrbu N. La ședința din 25 aprilie 2012, cauza a fost examinată în ordine de apel, cu dispunerea casării hotărârii și transmiterea cauzei la rejudecare. În concluzie, nu se atestă careva acțiuni din partea instanței de apel, care ar fi afectat negativ perioada de examinare a cauzei în ordine de apel. Stabilirea altor ședințe de judecată, a avut loc doar datorită comportamentului participanților la proces, prin absență nemotivată și solicitarea de amânare.

Setul doi de proceduri. Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău (rejudecare). Durata examinării cauzei 11 luni, intervalul 29 mai 2012 - 29 aprilie 2013. Au fost fixate 6 ședințe de judecată din care 1 ședință de judecată nu a fost lucrativă având în vedere solicitarea Nataliei Borisova de a angaja un avocat, și comunicarea informației despre decesul unui participant la proces, 1 ședință de judecată nu a avut loc pe motiv de boală a judecătorului, la ședința din 17 octombrie 2012, instanța de judecată a început examinarea cauzei, fiind audiate explicațiile participanților la proces, fiind imposibilă continuarea examinării cauzei din lipsa intervenientului accesoriu Primăria mun. Chișinău. Examinarea cauzei a continuat în ședința din 18 martie 2013, în lipsa participanților neprezenți. În ședința de judecată din 29 martie 2013, instanța a audiat susținerile-verbale și a cercetat probele, cu pronunțarea hotărârii. În concluzie, Ia rejudecarea cauzei, instanța de judecată a ținut cont de principiul operativității de examinare a cauzei, ședințele de judecată fiind stabilite la intervale relativ nitei, cauza

fiind examinată în trei ședințe de judecată din șase stabilite, celelalte ședințe nefiind lucrative datorită survenirii decesului unui participant al procesului, solicitarea Nadejdei Borisova de a angaja un avocat și lipsa participantului la proces, aspecte care nu au influențat la extinderea) nejustificată a termenului de examinare a cauzei.

Setul doi de proceduri. Curtea de Apel Chișinău. Durata de examinare a cauzei 6 luni, perioada 14 mai 2013-22 octombrie 2013. Au fost fixate 2 ședințe de judecată din care, 1 ședință a fost amânată la solicitarea Nadejdei Borisova, iar în cea de a doua ședință cauza a fost examinată, deși a fost solicitat de reprezentantul apelantului amânarea ședinței de judecată, la 01 octombrie 2013, fiind pronunțată decizia, cu casarea Hotărârii din 29 martie 2013 și transmisă cauza 11 rejudecare.

Setul trei de proceduri. Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău (rejudecare II). Durata examinării cauzei, 5 ani, 1 lună, perioada 01 noiembrie 2013-21 decembrie 2018, Au fost fixate 15 ședințe de judecată, majoritatea ședințelor fiind amânate la solicitarea părților, datorită prezentării cererilor sau demersurilor în ședințele de judecată, necesității concretizării cerințelor din acțiune, fiind solicitat termen pentru a face cunoștință cu acestea, lipsa citării legale a participanților la proces. Examinarea cauzei a avut loc în două ședințe de judecată. Extinderea termenului de examinare a cauzei s-a datorat faptului că, cauza civilă la acțiunea Nadejdei Borisova către ***** și *****, privind partajarea proprietății comune a fost conexată cu acțiunea civilă, la cererea lui ***** către Inspectoratul Fiscal de Stat privind prelungirea termenului de acceptare a succesiunii și acțiunea formulată de ***** către *****, *****, Borisova Nadejda, privind recunoașterea dreptului la moștenire și partajarea averii succesorale, fiind examinate într-un singur proces 3 acțiuni civile, sporind substanțial complexitatea cauzei. La fel, în cadrul examinării concomitente a 3 acțiuni civile, a fost formulat demersul privind efectuarea expertizei merceologice de către CNEJ, cu stabilirea unui termen de 1 lună pentru efectuarea expertizei, termenul dat nu a fost respectat de către CNEJ, expertiza fiind efectuată în intervalul ariilor 2015 - 2018. Examinarea cauzei a fost marcată și de un set de incidente procesuale, legate de concretizarea cerințelor din acțiune, Instanța de Judecată acordând posibilitate părților în proces de a îndeplini cerințele pentru primirea spre examinare a cererilor de concretizare, cerințe care nu au fost îndeplinite și a determinat emiterea încheierilor de scoatere de pe rol a cererilor de concretizare a acțiunii. În concluzie, termenul de examinare a cauzei a fost afectat în mare măsură de comportamentul participanților la proces, care s-a manifestat prin amânări constate, la fel ca și la examinările anterioare a cauzei, prezentarea actelor în ședințele de judecată, care determină necesitatea acordării unui termen de a lua cunoștință cu actele prezentate, cereri de acordare a termenului pentru angajarea unui avocat, formularea cererilor de conexare a cauzelor și efectuarea expertizei, nefiind constatat un

comportament nejustificat din partea instanței de judecată, privind modul de organizare și examinare a cauzei civile.

Setul trei de proceduri. Curtea de Apel Chișinău. Durata de examinare a cauzei 3 luni, 5 zile, perioada 19 martie 2019-24 iunie 2019. Au fost fixate 2 ședințe de judecată, din care 1 ședință a fost amânată în legătură cu imposibilitatea examinării cauzei în lipsa participanților, iar în cea de a doua ședință cauza a fost examinată în ordine de apel, cu casarea hotărârii judecătorești, și transmiterea cauzei la rejudecare. În concluzie, la examinarea în ordine de apel a cauzei nu se atestă careva încălcări din partea instanței de judecată, la modul de examinare a cauzei în ordine de apel.

Setul patru de proceduri. Judecătoria Chișinău, Sediul Centru (rejudecare III). Durata examinării cauzei, 7 luni, 29 zile, perioada 05 august 2019-06 martie 2020. Au fost fixate 3 ședințe de judecată, din care 2 ședințe nu au aut loc din lipsa citării legale a tuturor participanților la proces, și imposibilitatea formării completului de judecată, iar în a treia ședință, s-a examinat cerința de separare în proces aparte, a cererii de chemare în judecată formulată de Borisova Nadejda împotriva *****, privind partajul în natură a bunului și accesoriile acestuia și cererea reconvențională formulată de ***** împotriva Nadejdei Borisova, *****, Safiulova Elvira, privind atribuirea cotei-părți din bunul imobil, cu transmiterea cauzei pentru repartizare aleatorie repetată.

Setul patru de proceduri. Judecătoria Chișinău, Sediul Centru (rejudecare III). Durata examinării cauzei 8 luni, perioada 29 iunie 2020 - 27 martie 2023. Au fost fixate 7 ședințe de judecată, din care 6 ședințe nu au fost lucrative, motivul de bază fiind lipsa citării legale a participanților la proces, care a determinat necesitatea efectuării citării publice a participanților, cerința instanței de judecată de a fi prezent reclamantul în mod obligatoriu în ședință de judecată, starea de sănătate a judecătorului, la ședința care a fost lucrativă, instanța de judecată a dispus prelungirea etapei de pregătire a pricinii pentru dezbateri judiciare, în vederea acordării reclamantului posibilității de a verifica materialele dosarului, inclusiv cerințele din acțiunea reconvențională. Ultima| ședință care a fost fixată, nu a avut loc din motivul eliberării judecătorului din funcție, în legătură cu atingerea plafonului de vârstă, cauza fiind redistribuită unui alt judecător.

Setul patru de proceduri. Judecătoria Chișinău, Sediul Centru (rejudecare III). Durata examinării 2 ani, 3 zile, perioada 28 martie 2023 - 03 aprilie 2025. Au fost fixate 10 ședințe de judecată, din care majoritatea au fost amânate din lipsa participanților la proces, inclusiv a Nadejdei Borisova, care nu s-a prezentat nici la cerința instanței de judecată, prin care s-a respins cererea de examinare a cauzei în lipsa acesteia, necesitatea asigurării citării publice, efectuarea interpelărilor în legătură cu decesul unor participant în proces, și identificarea existenței moștenitorilor legali ai acestora, prezentarea actelor procesuale în ședință de judecată, soluționarea de către instanța de judecată a chestiunii

privind primirea spre examinare sau restituirea cererilor de concretizare a cerințelor din acțiunea reconvențională, atragerea în proces în calitate de pârât ș intervenient accesoriu a autorităților administrației publice locale, Primăria mun. Chișinău, Consiliul mun. Chișinău, substituirea unor participând la proces, în urma decesului (succesiunea în drepturi), stabilirea de către Instanța de Judecată a unor obligații pentru părțile procesuale de a prezenta toate probele și de a concretiza cerințele din acțiunea inițială și cca reconvențională. Lipsa participanților la proces și atitudinea dezinteresată a Nadejdei Borisova față de propriul proces, care a dus la amânări constate, a determinat instanța de judecată să scoată de pe rol cererea de chemare în judecată formulată de Borisova Nadejda și acțiunea reconvențională formulată de *****. În concluzie, poate fi stabilit în mod cert că, pe parcursul examinării cauzei nu s-au identificat indicatori privind încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei, instanțele naționale investite cu sarcina examinării cauzei au respectat cu strictețe termenii de examinare, asigurând în același timp un just echilibru între disponibilitatea în drepturile procesuale a părților și rolul diriguitor al instanței de judecată.

Indică pârâtul că, potrivit pct. 4 din Regulamentul privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor judiciare civile, penale și contravenționale, aprobat prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 149/11 din 29 martie 2011, gradele de complexitate a cauzelor reflectă nivelul efortului intelectual, psihic și moral al judecătorului, durata de timp necesară soluționării unei cauze, precum și circumstanțele cauzei (mai multe obiecte, mai multe părți, mai multe volume). La caz, cauza civilă examinată era formată din 3 acțiuni separate, care ulterior au fost conexate într-o singură procedură, și o acțiune reconvențională, prezența unui număr mare de participant la proces, efectuarea expertizelor judiciare, care au determinat sporirea gradului de complexitate și necesitatea unui termen mai îndelungat pentru examinare.

Din conținutul cererii de chemare în judecată se concluzionează că, critica părții reclamante este îndreptată împotriva soluției Curții Supreme de Justiție pe marginea cererii de revizuire, examinate în baza încheierii nr. ***** din 21 martie 2025, deci nu ține de obiectul Legii nr. 87/2011. Din Raportul prezentat rezultă în mod cert că, nici la o etapă de examinare a cauzei, inclusiv partea reclamantă, nu a înaintat o cerere de accelerare a examinării cauzei, în condițiile art. 192 alin. (1^1) CPC al RM, circumstanță ce atestă că, partea reclamantă a acceptat modul de judecare a cauzei, tară careva rezerve. Totodată, în cazul în care, cauza implică o complexitate considerabilă, justul echilibru trebuie menținut între exigențele celerității procedurilor și principiul general al bunei administrări a justiției, consacrat în egală măsură de art. 6 al Convenției (Boddaert v. Belgia, nr. 12919/87, Hotărârea din 12.10.1992). Reieșind din datele raportului prezentat menționăm că, examinând respectarea „Justului echilibru” sub aspectul exigențelor

celerității procedurilor judecătorești și principiul general al bunei administrări a justiției, urmează a fi acordată prioritate bunei administrări a justiției, întru respectarea căreia s-a dispus amânarea ședințelor de judecată, fixarea noilor termeni de examinare, exercitarea drepturilor procesuale de către părți. Făcând o apreciere, prin cumul, a criteriilor în dependență de care se apreciază rezonabilitatea termenului de examinare a cauzei civile, se conchide că perioada de referință în speța principală nu depășește limita rezonabilității pentru astfel de cauze. În contextul celor expuse și luând în considerație complexitatea cauzei, comportamentul părților și de sarcina lunară a fiecărui judecător din cadrul instanțelor de judecată, reținem că autoritățile judecătorești au acționat cu bună-credință, cu o suficientă diligență, au întreprins toate măsurile necesare în vederea examinării și soluționării rapide, obiective și sub toate aspectele a cauzei civile.

Privind durata încălcării, Ministerul Justiției notează că, în prezenta speță, nu există indici certi de încălcări de durată, motivele de durată sunt detaliate în raportul motivat al instanței. În conformitate cu prevederile legale, părțile sunt obligate să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Or, principiul fundamental al bunei-credințe în folosirea drepturilor sale, stipulat în prevederea indicată, este aplicabil și în raport cu reprezentanții acestora. În conformitate cu art. 61 alin. (1) Cod de Procedură Civilă, părțile sunt obligate să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Or, principiul fundamental al bunei-credințe în folosirea drepturilor sale, stipulat în prevederea indicată, este aplicabil și în raport cu reprezentanții acestora. Astfel, remarcă faptul că termenul rezonabil urmează a fi apreciat în colaborare și cu termenii prevăzuți de legislația procesual civilă, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea principiilor fundamentale, cum ar fi: principiul legalității, disponibilității, principiul contradictorialității și egalității în drepturi a participanților la proces, principii care în ansamblul lor materializează dreptul pârții la un proces echitabil. De menționat că examinarea cauzei în termen rezonabil este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil și prin urmare, nu poate prevala asupra acestuia din urmă. Astfel, s-a dovedit cert, că perioada de examinare nici pe departe nu poate fi pusă exclusiv în sarcina instanței de judecată și imputabilă patrimonial statului. Realizând o apreciere, prin cumul, a criteriilor în dependență de care se apreciază rezonabilitatea termenului de examinare a cauzei, perioada de referință în cauza principală nu depășește limita rezonabilității pentru astfel de cauze. În contextul celor expuse și luând în considerație specificul cauzei, comportamentul părților, respectarea tuturor exigențelor procedurale și de sarcina lunară a fiecărui judecător din cadrul instanțelor de judecată. Autoritatea judecătorească a acționat cu bună-credință, cu o suficientă diligență, a întreprins toate măsurile necesare în vederea examinării și soluționării obiective și sub toate aspectele a cauzei penale și a altor aspecte. Instanța judecătorească, întru asigurarea respectării termenului rezonabil pentru

examinarea tuturor cauzelor, a luat o atitudine corectă față de totalitatea dosarelor, aflate în gestiune, repartizând termenul proporțional necesităților apărării drepturilor tuturor justițiabililor, fiind în coraport cu datele numite și pe alte ședințe de judecată, judecând fondul cauzei în termeni proximi, corespunzător volumului/disponibilității agendei, etc. Criteriile de apreciere a termenului rezonabil de judecare a cauzei au fost constatate de CEDO în cauza Ftydlender vs. France nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VIT, astfel Curtea a specificat că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant. În completare, jurisprudența Curții ne oferă suficiente exemple în care părți e au contribuit, sub diferite forme, la prelungirea duratei procedurii: a) sesizarea unei instanțe necompetente (Beaumartm c. Franța, par. 33); b) formularea unor cereri de amânare sau de prelungire a termenelor (Buchholz c. Germania, par. 56-57; Lechner și Hess c. Austria, Hotărârea din 27 februarie 1992, par. 47, , Diana c. Italia, par. 47); c) schimbările repetate ale apărătorilor sau numărul ridicat al acestora (Yagci și Sargin c. Turcia, par. 66); d) lipsa de la audieri sau dispariția unei persoane acuzate (Acquayiva c. Franța, hotărârea din 19 februarie 1991, par. 61, Girolami c. Italia, par. 15). În asemenea situații, Curtea deduce întotdeauna din perioada luată în calcul acel interval de timp în care acuzatul a încercat să se sustragă (Sari c. Turcia și Danemarca, Hotărârea din 8 noiembrie 2001, par. 87); e) neîndeplinirea obligațiilor procedurale, cum ar fi indicarea numelui martorilor sau formularea unui răspuns la argumentele părții adverse (Idrocalce S.R.L. c. Italia, par. 18, Hotărârea din 27 februarie 1992; Allenet de Ribemont c. Franța, par. 52-53); f) exercitarea a numeroase căi de atac (Ringcisen c. Austria, par. 110; Baraona c. Portugalia, par. 53) etc. În cea mai mare parte a hotărârilor pronunțate, Curtea, chiar dacă observă existența unei anumite legături de cauzalitate între durata procedurii și atitudinea reclamantului în cursul procedurii, nu atribuie totuși întreaga răspundere a depășirii termenului rezonabil acestuia (T. Sudre, J.-P. Marguenaud, J. Andriansimbazovina, A. Gottenoire, M. Levinet, Les grands arrets de la Cour europeenne des Droits de 1'Homme, Ed. „P.U.F.", Paris, 2003, p. 269). Totuși, dacă părțile au contribuit în mare măsură la prelungirea procesului, acest fapt poate să conducă instanța europeană la respingerea plângerii sub aspectul depășirii termenului rezonabil. Trebuie reținut de asemenea, din jurisprudența Curții, că ceea ce li se pretinde părților este o „diligență normală" în cadrul procesului național, având drept scop finalizarea acestuia (Pretto și alții c. Italia, par. 33; decizia din 2 iulie 1997, Hervouet c. Franța). Atunci când constată că părțile nu au dat dovadă de o asemenea diligență, Curtea reține faptul că acest lucru reprezintă un element obiectiv, în favoarea statului-parte la Convenție (Poiss c. Austria, Hotărârea din 23 aprilie 1987, par. 57).

Cu privire la pretenția privind pretinsa cauzare a prejudiciului moral în mărime de 36 000 Euro, Ministerul Justiției, pârâtul menționează următoarele. Prejudiciul moral reprezintă o pagubă care este cauzată individului prin vătămarea unui interes personal nepatrimonial și urmează a fi privit ca o compensare și nicidecum ca obținerea unor foloase necuvenite. Prevederile Legii nr. 87 din 21.04.2011, nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciu moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege. Despăgubirea acordată în legătură cu daunele morale este menită să furnizeze o compensație financiară pentru un prejudiciu moral, cum ar fi suferințe psihice sau fizice. Prin natura lor, daunele morale nu se pretează la calcule exacte. Dacă se stabilește existența unor astfel de daune, și în cazul în care se consideră că este necesară o compensație bănească, ea va face o evaluare pe o bază echitabilă. Din materialele dosarului constatăm însă că nu au fost prezentate probe veridice, admisibile, pertinente și concludente care să confirme faptul prejudicierii considerabile a acestuia și ce a pierdut reclamanta pe plan fizic, psihic, social, profesional și familial din ceea ce ar însemna o viață normală, liniștită și fericită pentru reclamantă în momentul respectiv, dar și pe viitor. Totodată, re ieșind din jurisprudența CEDO, survenirea prejudiciului ca urmare a săvârșirii încălcării trebuie să fie certă și nu presupusă (Boicenco c. Moldovei, satisfacția echitabilă, 2008, Eduard Popa c. Moldovei, 2013, para. 60).

Cu privire la pretenția de compensarea a pretinselor cheltuieli de asistență juridică, în mărime de 30 000 Lei și 1 500 Euro, Ministerul Justiției, menționează următoarele. Pornind de la Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru ca costurile și cheltuielile să fie incluse în suma acordată, urmează să sc stabilească dacă costurile și cheltuielile au fost necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime (Nilsen & Johnsen vs Norvegia). Pornind de la practica CEDO, cheltuielile pentru asistența juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime. Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a documentelor justificative de executare a contractului de prestări servicii juridice astfel încât Instanța să examineze obiectiv solicitarea părții, raportând la munca nemijlocită exercitată de avocat la examinarea acțiunii și aportul acestuia la examinarea cauzei.

Cu privire la cheltuielile judiciare legate de examinarea prezentei cauze civile, Ministerul Justiției atestă o lipsă a actelor ce confirmă acordarea asistenței juridice, valoarea acesteia, raportul privind acțiunile realizate, iar caracterul nejustificat al cerinței date se atestă și prin faptul că, cererea de chemare în judecată a fost semnată nemijlocit de reclamanta Borisova Nadejda. (f.d. 50-56)

Aprecierea instanței de judecată

Audiind explicațiile reprezentantului pârâtului, apreciind argumentele părților litigante întru susținerea pretențiilor formulate și obiecțiile înaintate, ținând cont de probatoriul administrat și legislația pertinentă instanța de judecată consideră necesar de a admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de Borisova Nadejda împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată, încasarea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată, reieșind din următoarele considerente.

Potrivit prevederilor art. 20 din Constituția RM, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitim.

În conformitate cu art. 5 alin. (1) din Codul de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

Potrivit art. 6 din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească exercită apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime prin somare la executarea unor obligații, prin declararea existenței sau inexistenței unui raport juridic, prin constatarea unui fapt care are valoare juridică, prin alte modalități, prevăzute de lege.

Conform art. 117 alin. (1) al Codului de procedură civilă, probe în pricini civile sunt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe pentru justa soluționare a pricinii.

Reieșind din conținutul art. 118 alin. (1), (3) din Codul de procedură civilă, se reține că, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sânt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Conform art. 121 din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului, iar art. 122 din Codul de procedură civilă, prevede că, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante. Admisibilitatea probelor se determină în conformitate cu legea în vigoare la momentul eliberării lor.

Instanța judecătorească, în conformitate cu art. 130 din Codul de procedură civilă, apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală,

completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Potrivit prevederilor art. 239 al Codului de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată.

În conformitate cu art. 240 alin. (1), (3) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii și admisibilitatea acțiunii. Instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.

În același timp, se impune a fi specificat că, Legea care reglementează procedura de repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, este Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011.

Respectiv, potrivit prevederilor art. 1 alin. (2) din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

În conformitate cu prevederile art. 2 al Legii menționate, (1) Orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanţă de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condiţiile stabilite de prezenta lege şi de legislaţia procesuală civilă. (2) Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

În context, instanța reține că, articolul 6 §1 din Convenția pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, prevede că, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Astfel, prin Legea nr. 87 din 21.04.2011, a fost instituit mecanismul compensatoriu

de reparare a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil al cauzei.

În acest sens, se reține că, *data dies ad quern* în cazul procedurilor civile cât și cele penale cauzele se finalizează cu adoptarea unei hotărâri judecătorești asupra fondului pretențiilor în cauza penală și care a devenit definitivă. Lipsa unei soluții judiciare asupra fondului pretențiilor nu împiedică reclamantul să pretindă încălcarea dreptului la examinarea într-un termen rezonabil.

Caracterul rezonabil al duratei unei proceduri se apreciază în funcție de circumstanțele cauzei, care impun o evaluare globală (cauza Boddaert împotriva Belgiei, pct. 36). Chiar dacă etapele procedurii se derulează într-un ritm acceptabil, durata totală a procedurii ar putea depăși totuși un „termen rezonabil" (cauza Dobbertin împotriva Franței, pct. 44). Art. 6 prevede celeritatea procedurilor judiciare, dar consacră totodată și principiul, mai general, al unei bune administrări a justiției. Trebuie să găsească un echilibru just între diferitele aspecte ale acestei cerințe fundamentale (cauza Boddaert împotriva Belgiei, pct. 39).

Prin urmare, rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de criteriile stabilite în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în special, complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și pe cel al autorităților administrative și judiciare competente, precum și importanța cauzei pentru reclamant.

Se reține că, prin acțiunea formulată în prezenta cauză, reclamanta Borisova Nadejda a invocat încălcarea dreptului său subiectiv, la examinarea în termen rezonabil a cauzei civile.

Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

Totodată, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, în art. 6 § 1, statuează că, orice persoană are dreptul de 6 a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa a instituit anumite criterii de apreciere a noțiunii de termen rezonabil (a se vedea cauzele: Josan, § 18, Mazepa, § 42, Holomiov, § 137) și anume:

- complexitatea cauzei, care se apreciază după caz și individual (se va ține cont de

natura obiectului litigiului, precum și faptul dacă acțiunea a cuprins doar un singur obiect sau a fost conexate mai multe obiecte și/sau cereri, inclusiv ale unor persoane terțe);

- comportamentul părților, care include aprecierea comportamentului reclamantului;

- comportamentul instanțelor de judecată;

- miza (interesul) pentru reclamant, relevă importanța sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen nerezonabil.

Judecarea procesului într-un termen rezonabil are ca scop înlăturarea incertitudinii în care se găsesc părțile prin restabilirea, cât mai curând posibil, a drepturilor încălcate și prin reinstaurarea legalității, care trebuie să guverneze toate raporturile juridice într-un stat de drept, ceea ce constituie o garanție a unui proces echitabil.

Astfel, instanța de judecată remarcă că, la examinarea cauzei privind constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei va lua în calcul criteriile de apreciere a tergiversării judecării cauzei și anume complexitatea cauzei, comportamentul reclamantei, conduita instanței de judecată și importanța procesului pentru reclamant.

Cu referire la criteriul de complexitate a cauzei instanța menționează că, complexitatea se referă atât la situația de fapt cât și la situația de drept. Un caz complex poate implica probleme cu privire la starea de sănătate a unui reclamant, volumul mare de probe, probleme juridice complexe, necesitatea audierii unui număr mare de martori sau numărul mare de persoane afectate.

În urma analizei raportului prezentat de către Ministerul Justiției, se constată că, Borisova Nadejda la 07 februarie 2007 a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui *****, ***** cu privire la determinarea modului de folosință a terenului aferent casei de locuit, iar la 19 mai 2008 ***** a depus cerere reconvențională împotriva lui Borisova Nadejda, ***** cu privire la partajul lotului de teren.

Astfel, instanța de judecată reține că, deși în cauza civilă menționată există atât cerere inițială, cât și cerere reconvențională, părțile sunt aceleași, obiectul litigiului fiind același lot de teren aferent caselor de locuit, prin urmare cauza dată nu este atât de complexă, ca să necesite zeci de ani pentru examinare.

Totodată, se atestă că, cererea inițială și cererea reconvențională au fost examinate de trei ori, finalizate cu emiterea hotărârilor, care ulterior au fost casate de instanța de apel și remise la rejudecare la instanța de fond. După care cererea inițială și cererea reconvențională au fost scoase de pe rol, prin încheierea din 19 februarie 2025. (f.d. 21-27)

În același context, urmează a se face referire la faptul că, potrivit jurisprudenței CtEDO, complexitatea cauzei scade odată ce cauza este revizuită și trimisă la rejudecare, iar atunci când procedurile sunt redeschise, instanțele judecătorești trebuie să dea dovadă de o diligență deosebită pentru a asigura finalizarea cât mai rapidă a acestor proceduri

(cauza Deservire SRL vs Moldova, Mazepa vs Moldova). Când un caz este redeschis în mod repetat sau se remite de la o instanță la alta, Curtea tinde să-l considere drept o circumstanță agravantă serioasă care poate genera o încălcare, chiar dacă durata generală a procedurii nu pare excesivă (cauza Svetlana Orlova c. Rusiei, §§42-52).

În altă ordine de idei, instanța de judecată a stabilit că anterior, prin decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție din 22 mai 2019, s-a admis recursul declarat de către Nadejda Borisova, reprezentată de avocatul Nicolae Daniliuc. S-a casat integral decizia din data de 11 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din data de 09 august 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani emise în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Nadejda Borisova împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral cauzat în urma încălcării acestui drept și compensarea cheltuielilor suportate pentru restabilirea dreptului încălcat și s-a emis o nouă hotărâre, prin care s-a admis parțial acțiunea. S-a constatat încălcarea dreptului Nadejdei Borisova la judecare în termen rezonabil a cauzei. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Nadejdei Borisova prejudiciul moral cauzat în urma încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei în sumă de 30 000 (treizeci mii) lei, cheltuielile de judecată suportate pentru asistența juridică în mărime de 1 000 (una mie) lei, în total 31 000 (treizeci și unu mii) lei. În rest pretențiile Nadejdei Borisova s-au respins ca fiind neîntemeiate.

Respectiv, se denotă că, pentru perioada 13.02.2007 – 08.05.2018, deja s-a expus instanţa de judecată prin hotărâre irevocabilă și definitivă și s-a constatat încălcarea dreptului Nadejdei Borisova la judecare în termen rezonabil a aceleiași cauze. Or, în speță urmează a fi examinată perioada de examinare a cauzei civile menționate supra de la 08.05.2018 până la 26.03.2025.

Referitor la comportamentul reclamantei Nadejda Borisova, în perioada sus-indicată, instanța de judecată menționează că, din raportul prezentat de Ministerul Justiției, întocmit de Curtea de Apel Centru la 12 mai 2025, rezultă că din cumulul de 27 de ședințe de judecată amânate începând cu luna mai 2018 și până în martie 2025, mai multe ședințe de judecată au fost amânate în legătură cu lipsa tuturor părților în proces, inclusiv a reclamantei Borisova Nadejda și a reprezentantului acesteia, instanța considerând imposibilă continuarea examinării cauzei în lipsa participanților la proces.

Subsecvent, din raportul prezentat de Ministerul Justiției se atestă că, reprezentantul reclamantei Borisova Nadejda, avocatul Daniliuc Nicolae s-a prezentat doar în ședințele de judecată din 23.05.2019, 30.05.2019, 11.12.2019, 10.11.2020, 21.06.2022, 31.01.2023, 29.05.2024 și din 25.06.2024.

Prin urmare, prin încheierea din 19 februarie 2025, cererea de chemare în judecată depusă de Borisova Nadejda către ***** municipiului Chișinău plivind partajarea în natură a bunului imobil și, cererea reconvențională depusă de ***** către Borisova Nadejda, *****, *****, cu participarea intervenienților accesorii ***** privind atribuirea în proprietate a 1/4 cotă parte din bunul imobil, au fost scoase de pe rol.

La moment cauza fiind în examinare la Curtea de Apel Centru, dat fiind faptul că, prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 03.04.2025, s-au respins, ca fiind neîntemeiate, cererile înaintate de către avocatul ***** în interesele lui ***** Borisova Nadejda; avocatului ***** în interesele lui ***** cu privire la anularea încheierii privind scoaterea de pe rol a cauzei civile intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Borisova Nadejda către ***** municipiului Chișinău privind partajarea în natură a bunului imobil și, cererea reconvențională depusă de ***** către Borisova Nadejda, *****, *****, cu participarea intervenienților accesorii ***** privind atribuirea în proprietate a 1/4 cotă parte din bunul imobil, încheiere care a fost contestată cu recurs și care a fost remisă Curții de Apel la 23 aprilie 2025.

Astfel, la caz se constată cu certitudine că, examinarea cauzei a fost tergiversată în parte și prin comportamentul reclamantei Nadejda Borisova și a reprezentantului acesteia, cărora le revine sarcina de a depune toată diligența necesară pentru soluționarea cauzei proprii cu promptitudine, de a se abține de la utilizarea tacticelor de amânare și de a se folosi de toate oportunitățile pentru scurtarea procedurii.

Cu privire la criteriul ce ține de comportamentul instanței de judecată, se notează că, prin prisma art. 9 al Codului de procedură civilă, instanței judecătorești îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, ale cărui limite și al cărui conținut sunt stabilite de prezentul cod și de alte legi.

Prin urmare, instanța de judecată pune capăt oricărui abuz din partea participanților la proces în cadrul examinării cauzei, rol care nu a fost asumat în deplină măsură de instanța de judecată, ori în mare parte ședințele de judecată au fost amânate din lipsa neîntemeiată a părților, iar instanța de judecată nu a pus capăt acestui abuz prin metodele procesuale prevăzute de lege.

Astfel, instanța consideră imperios de a specifica că, responsabilitatea principală pentru judecarea cauzei cu celeritate și pentru desfășurarea rapidă a unui proces, îi revine instanței de judecată. Or, în speță, se denotă că instanțele de judecată nu au demonstrat diligență în gestionarea cauzei a cărei tergiversare se solicită a fi constatată, ori acest fapt menține reclamanta într-o stare de prelungită incertitudine.

Un alt criteriu de apreciere a încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei este miza reclamantei în obținerea unei soluții judecătorești de protecție a drepturilor patrimoniale.

Astfel, instanța de judecată indică că, din contextul art. 2 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, se reține că, orice persoană poate pretinde la repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, dacă se constată o atare încălcare.

În corespundere cu alin. (3) și alin. (4) al art. 2 din aceiași Lege, prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat.

Aliniatul (6) al art. 2 din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011, stipulează că, mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Luând în considerație normele de drept invocate în raport cu circumstanțele cauzei, instanța de judecată apreciază ca fiind întemeiate argumentele reclamantei Borisova Nadejda, precum că, a avut parte de o justiție ineficientă, fiindu-i încălcat dreptul la judecare în termen rezonabil a cauzei sale, cauza aflându-se până în prezent pe rolul instanței de apel.

Deoarece, în urma analizei tuturor criteriilor de apreciere a termenului rezonabil la judecarea cauzei și prin prisma echilibrului între soluționarea cu celeritate a unei cauze și buna administrare a actului de justiție, instanța de judecată conchide că în speță se constată tergiversarea judecării cauzei civile la acțiunea înaintată de Borisova Nadejda împotriva lui *****, ***** cu privire la determinarea modului de folosință a terenului aferent casei de locuit și cererea reconvențională depusă de către ***** împotriva lui Borisova Nadejda, ***** cu privire la partajul lotului de teren. Mai mult ca atât, instanța notează că, dacă un caz este considerat a fi complex nu înseamnă că toate întârzierile pot fi considerate rezonabile.

Conform art. 5 alin. (1) al Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la

executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

În conformitate cu art. 2036 alin. (1) - (2) al Codului civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

Articolul 2037 alin. (1) și (2) din Codul civil, prevede că, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

În acest context instanța constată ca fiind parțial întemeiată pretenția reclamantei Borisova Nadejda cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat în urma încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei. Suma prejudiciului moral solicitată de Borisova Nadejda în mărime de 36 000,00 euro este vădit disproporțională și excesivă în raport cu criteriile stabilite și principiul general al echității.

Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că, indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acesta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

În consecința celor relatate și având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate reclamantei Borisova Nadejda, instanța de judecată apreciază că suma de 20 000 lei, pentru perioada 8 mai 2018 – 26 martie 2025, poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate, la caz Nadejdei Borisova și este una corelativă cu practica judiciară pe cazuri analogice.

Referitor la solicitarea reclamantei ce ține de încasarea cheltuielilor de judecată

pentru asistența juridică în mărime de 30 000,00 lei și 1500 euro, instanța relevă următoarele.

Vis-a-vis de capătul de cerere cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată suportate în perioada 2007-2024, pentru asistența juridică în mărime de 30 000,00 lei și 1500,00 euro, instanța remarcă că, potrivit art. 96 al Codului de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Potrivit pct. 16 al Recomandării privind cuantumul onorariilor avocaților și compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, aprobată prin decizia nr. 2 din 30 martie 2012 a Consiliului Uniunii Avocaților din RM, pentru probarea cheltuielilor suportate și prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea, care pretinde compensarea cheltuielilor, a dovezii achitării onorariilor avocaților, lista detaliată a actelor /acțiunilor efectuate de avocat și orarul timpului aferent acestora.

Instanța reține și jurisprudența CtEDO (cauza Boicenco vs Moldova), unde Curtea a menționat că, la determinarea cuantumului compensației acordate, instanța de judecată, pentru a face o apreciere corectă, va ține cont de: complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea problemelor juridice ridicate de speță; aportul avocatului la soluționarea cauzei; timpul și munca depusă de avocat; aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența, faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare; rezultatul obținut; restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei; natura și durata relației dintre avocat și client; experiența, reputația și abilitatea avocatului; justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză; suma despăgubirilor pretinse/obținute în cauză; alți factori, la discreția instanței.

În speță, instanța de judecată a constatat că, reclamanta Borisova Nadejda a solicitat încasarea sumei de 30 000,00 lei și sumei 1500,00 euro cu titlu de cheltuieli suportate pentru asistența juridică în perioada anilor 2007-2024, prezentând bonul de plată seria DAA nr. ***** din 18 iunie 2019 pentru acordarea asistenței juridice în instanțele de judecată naționale și la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pe cauza civilă, în sumă de 1500,00 euro. (f.d. 32)

Din analiza actelor prezentate rezultă că, reclamanta solicită încasarea cheltuielilor de asistență juridică care au fost suportate de către Nadejda Borisova în cadrul examinării cauzei civile la acțiunea înaintată de Borisova Nadejda împotriva lui *****, ***** cu privire la determinarea modului de folosință a terenului aferent casei de locuit și cererea reconvențională depusă de către ***** împotriva lui Borisova Nadejda, ***** cu privire

la partajul lotului de teren, dosar care la moment se află în examinare la Curtea de Apel Centru, ca urmare a contestării cu recurs a încheierii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 3 aprilie 2025.

Astfel, instanța de judecată atestă faptul că, potrivit prevederilor legale, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile, or, solicitarea cu privire la încasarea cheltuielilor de asistență juridică urmează a fi înaintată și examinată de către instanța de judecată la examinarea cauzei civile menționate supra, care la moment nu a fost examinată în fond.

Mai mult ca atât, se impune a fi specificat că, pentru suma de 30 000,00 lei, încasarea căreia este solicitată de către reclamantă prin prezenta acțiune ca cheltuieli de asistență juridică, nu a fost prezentată la dosar confirmarea achitării acestei sume. Concomitent, careva probe pertinente și concludente întru confirmarea suportării cheltuielilor de judecată legate de examinarea prezentei cauze reclamanta nu a anexat.

În aceste circumstanțe, instanța de judecată învestită cu examinarea litigiului deferit judecății în prezenta speță, nu poate găsi o altă elucidare a cazului decât cea clarificată mai sus, de vreme ce concluzia instanței este consecința dedusă în urma prezentării probelor de către părți, or, în conformitate cu prevederile art. 118 alin. (1), sprijinite cu dispoziția art. 119 alin. (1) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel, iar probele se adună și se prezintă de către părți.

Din considerentele expuse, instanța de judecată a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii civile intentată de Borisova Nadejda împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată, încasarea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

În conformitate cu art. 236, art. art. 238-241 din Codul de procedură civilă, instanța de judecată,

H O T Ă R Ă Ș T E:

Se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de Borisova Nadejda împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea faptului încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cererii de chemare în judecată, încasarea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

Se constată încălcarea dreptului lui Borisova Nadejda la judecarea în termen rezonabil a cauzei, pentru perioada 8 mai 2018 – 26 martie 2025.

Se încasează din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Borisova Nadejda, prejudiciul moral în mărime de 20 000,00 (douăzeci mii) lei.

În rest, pretențiile se resping ca neîntemeiate.

Hotărârea poate fi contestată cu apel la Curtea de Apel Centru, în termen de 30 de zile de la pronunțarea dispozitivului prin intermediul Judecătoriei Chișinău (sediul Centru).

Președintele ședinței,
judecătorul Galina CIOBANU